

Надія Демченко

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

ОСОБЛИВОСТІ СТУДЕНТСЬКОГО СЛЕНГУ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

У роботі обґрунтовано роль українського студентського сленгу для загальнонародної мови. Розглянуто семантичні особливості студентського соціолекту. Сформовано семантичні групи, виявлено основні способи творення сленгізмів. З'ясовано тенденції розвитку студентського соціолекту.

Ключові слова: сленг, український студентський сленг, жаргон, семантика, семантичні особливості, семантичні групи, лексема, лексика, літературна мова.

The research justifies the role of Ukrainian students' slang for a nationwide language. Semantic features of students' sociolect are considered. Semantic groups are formed, ways of formation of slang detected. Trends in the development of student sociolect are found.

Key words: slang, Ukrainian students' slang, jargon, semantics, semantic features, semantic groups, lexeme, lexis, literary language.

Сленг — це міжжаргонна мова, що є способом неформального спілкування в найширших, порівняно з рештою соціолектів, групах мовців. Він часто запозичує лексику з жаргонів, аргю, суржику, просторіччя й територіальних діалектів, розширює або й змінює значення цих лексем, пристосовуючи у своїй системі, інкорпорує вульгаризми, неологізми й іншомовні запозичення [4, с. 608]. Варто зазначити, що сленг також опосередковано живить і літературну мову, тобто є першою сходинкою до

адаптації некодифікованих лексем [2, с. 190]. Вплив сленгу на мову загалом зауважував і Ю. Шевельов: «Брак цього шару в сучасній мові ставить під сумнів майбутнє цієї мови... Міський сленг націлений у майбуття мови» [5, с. 276].

Більш того, мінливість пласту сленгової лексики дає змогу підмові швидше реагувати на потреби мовців, надаючи спільноті можливість до створення й поширення необхідних для її мовлення номінацій. У такий спосіб сленг студентства, як найактивнішої та найстрокатішої групи суспільства, є показовим культурним зрізом, відбиттям соціокультурного, духовного й психологічного клімату сьогодення [3, с. 12].

Отже, дослідження семантичних властивостей студентського сленгу дасть змогу виділити основні інтереси, проблеми й потреби молоді, формуючи усереднену картину студентських реалій. Більш того, аналіз нормативних лексем на предмет появи додаткових значень у сленговому мовленні допоможе спрогнозувати можливі вектори розвитку полісемії в літературній мові.

Семантичні групи, які виділяє І. Секрет у статті «Семантичні аспекти американського студентського сленгу» [1, с. 82–83], також властиві й українському студентському сленгу. Серед них:

- оцінювальне ставлення і судження: *втичка, додік, душніла, задрот, нубік/нубіха, сігма, стрейтіт, сухар, тащер, твінк, тумбочка чітер/чітерка, швабра, шкаф, штепл*;
- лексеми на позначення дружби та решти неромантичних відносин: *зафрендити, кєнт/кєнтеса, сконектитись, мєнті/мєнтюк, тіммейт, орг, хедорз*;
- слова на позначення романтичного партнера, стосунків: *краш, піклі, шип, шиперити, соулмейт, тянка*;
- оцінювальні прикметники: *дефолт/дефолтний, закумарений, лайтовий, ламповий, лютий, нульовий, притрушений*;
- засоби вираження емоційного стану, вигуки: *жиза, сейм, слей, треш, форіл, чіна/чіназес, джаз, збийся, зроз, ізі, імба, хайп*;

- соціокультурні явища, зумовлені ними прояви: газлайтити, зафорсити, зашквар, кенселити, кіннити, крінж, мейнстрім, рофл, срач, шеймити, булити, зависати, івент, ігнорити, нерфити, стенити, тусівка;
- лексеми на позначення студентських реалій: гурто/гуртяга, коменда, курсач, могила, очка, редачити, семчик, сошка, студак, студік, троя, удальонка, унік, дедлайн;
- слова на позначення алкоголю, куріння, дозвілля: беник, Вернік, випалювати легені, дудеть, жишка, настолка, подік, чілити.

У ході дослідження було виділено також кілька додаткових груп:

- слова на позначення субкультур: альт/альтушка/альтушня, дедінсайд, нефор, норміс/ка;
- лексеми на позначення людини: чел/челка, чувак/чувіха;
- слова, пов'язані з процесом говоріння: база/базувати, бляяти, душнити, затирати, м'ют, навалювати, офнутись, плюсувати, шпрахати;
- конотативно забарвлені синоніми слова дивитись: кидати бомбастик/ кидати сайдай, втикати, палити;
- пов'язані з проявами емоцій дії та номінації: агритись, бикувати, бомбити, бісяка, брейкдаун, втухати, кумарити, скластись в конвертик.

Адаптуючи лексеми з інших жаргонів і іншомовні запозичення або розширюючи семантику слів з літературної мови, сленг часто використовує такі мовні явища [1, с. 83–84]:

- амеліорація: імба (imbalance — «незбалансованість» > різко позитивна характеристика, втухати «згасати» > «сильно сміятись», лютий «злий» > «крутий, впривний»;
- пейорація: норміс/ка «хтось звичайний, нормальний» > «нудний», стрейтік «гетеросексуал» > «людина без смаку», мейнстрім «основна течія» > «щось звичайне, нецікаве»;
- нейтралізація: булити «залякувати, знущатись» > «вдаватись до дрібних, несуттєвих насмішок», юзати «вживати наркотики» «використовувати»;

- енантіосемія — розвиток антонімічного значення, як-от у словосполученні *хеппі хауз* — «щаслива оселя», що через іронічний рядок із пісні отримало значення господи, повної домашніх сварок;
- посилення негативного значення: додік «самовдоволена людина» > «дурень», замочити «побити» > «вбити», так само і кікнути «вдарити, штовхнути» > «вбити»;
- семантичні перенесення: *бляти* — говорити нісенітниці, *бомбити* — сильно злитися, *брейкдаун* (ламатись) — емоційно не витримувати, *дудеть* — палити, *тащер* — гравець, що веде команду, *ламповий* — затишний, *навалювати* — багато говорити, *офнутися* (вимкнутись) — замовкнути, *перевьортити* — фільм із сюжетом у сюжеті, *плюсувати* — погоджуватись, *профіль* — сторінка користувача (в основному з фотографією), *руїнити* — псувати, знищувати, *срач* (безлад) — беззмістовна сварка, *субтитри* — активна міміка, *сухар* — черства, беземоційна людина, *токсік* — токсична людина, що отрує життя всім навколо, *штукатурка* — косметика, *тумбочка, тюбік, швабра, шкаф* — зовнішні ознаки людей;
- переосмислення зооморфізмів у зв'язку з аксіологічними уявленнями: *булити* (bull — бик) чи *бикувати* апелюють до задикуватої небезпечної людини, *бляти* натякає на мову нерозумної людини, *слон* «шпигун на чужій території» (що діє на виду) відсилає до ідіому про «слона в кімнаті».

З проаналізованого матеріалу випливає, що найактуальнішими для студентства виявились номінації на позначення ставлення й суджень стосовно іншого, соціокультурних явищ, студентських реалій та емоцій. Це дає змогу створити усереднений портрет представника групи й доволі точний культурний зріз загалом. Перш за все, виділяється відродження старих субкультур та формування нових. По-друге, активна участь у соціальному житті й відповідальне ставлення до навчання. І наостанок, помітний зріст зацікавлення молоді в темі психіч-

ного здоров'я: увага до емоційних станів та впливів соціуму на психіку людини.

У підсумку можна сказати, що молодіжний сленг часто виступає місточком між більшістю соціолектів та літературною мовою. Однак лексеми не проходять цей етап транзитом. Семантика слова найчастіше переосмислюється, що адаптує його до потреб ширшого кола мовців, зважаючи на соціокультурні процеси суспільства. Це вкотре підтверджує творчу складову сленгу й наявність у його носіїв лінгвокреативних здібностей, глибокого відчуття мови та почуття гумору, що дає свободу іронічно-асоціативному розумові брати участь у колективній мовній грі.

Список використаних джерел

1. Секрет І. Семантичні аспекти американського студентського сленгу. Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного ун-ту ім. В. Винниченка]. Сер.: Філологічні науки. 2010. Вип. 89 (3). С. 80–85.
2. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови. Київ : Критика, 2005. 464 с.
3. Ставицька Л. Український жаргон : словник. Київ : Критика, 2005. 495 с.
4. Українська мова : енциклопедія / редкол. : Русанівський В. М. (співголова), Тараненко О. О. (співголова), М. П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ : Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.
5. Шерех (Шевельов) Ю. Так нас навчали правильних проізношень. Поза книжками і з книжок. Київ : Час, 1998. С. 236–280.